

Уредници / Editors:
др Александар Јевтић
мр Борко Драшковић

Удружење урбаниста Србије
Serbian Town Planners Association

БУДУЋНОСТ ГРАДОВА И УРБАНИЗМА

I Град и урбанизам у контексту светских перспектива и глобалних токова /
II Утицај управљачког система на уређење градских простора и развој урбанизма као дисциплине /
III Инвестиционе мапе и тржиште непокретности у време ванредног стања /
IV Практичне и теоријске реакције у српском граду и урбанизму на глобалне климатске промене и недостатак одговарајућих коректива у градској пракси

FUTURE OF CITIES AND URBANISM

I City and Urbanism in the Context of Global Perspectives and Trends /
II The Influence of Management System on the Arrangement of Urban Space and the Development of Urbanism as a Discipline /
III Investment Maps and Property Market during the State of Emergency /
IV Practical and Theoretical Reactions in Serbian City and Urbanism on Global Climate Change and the Absence of Adequate Corrections in Urban Practice

Пролом Бања, 1 - 3. јул 2020.

Група аутора: БУДУЋНОСТ ГРАДОВА И УРБАНИЗМА: I ГРАД И УРБАНИЗАМ У КОНТЕКСТУ СВЕТСКИХ ПЕРСПЕКТИВА И ГЛОБАЛНИХ ТОКОВА / II УТИЦАЈ УПРАВЉАЧКОГ СИСТЕМА НА УРЕЂЕЊЕ ГРАДСКИХ ПРОСТОРА И РАЗВОЈ УРБАНИЗМА КАО ДИСЦИПЛИНЕ / III ИНВЕСТИЦИОНЕ МАПЕ И ТРЖИШТЕ НЕПОКРЕТНОСТИ У ВРЕМЕ ВАНРЕДНОГ СТАЊА / IV ПРАКТИЧНЕ И ТЕОРИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ У СРПСКОМ ГРАДУ И УРБАНИЗМУ НА ГЛОБАЛНЕ КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ И НЕДОСТАКА ОДГОВАРАЈУЋИХ КОРЕКТИВА У ГРАДСКОЈ ПРАКСИ

Издавач: Удружење урбаниста Србије, Београд

За издавача: др Александар Јевтић

Уредници:

Др Александар Јевтић

Мр Борко Драшковић

Рецензенти:

Др Злата Вуксановић Мацура, САНУ, Географ.инст.“Јован Цвијић“

Доц.др Малина Чворо, Архитектонсо.граф.геод.факултет, Бањалука

Доц.др Данијела Миловановић Родић, Архитектонски факултет Београд

Научни одбор:

Проф.др Александра Ђукић, председник, Архитектонски факултет Београд, УУС

Др Александар Јевтић, председник Удружења урбаниста Србије

Др Бранкица Милојевић, Архитект.граф.геодет. факулт., Бањалука

Доц.др Ратка Чолић, Архитектонски факултет Београд

мр Ђорђе Милић, Министарство грађевинарства, саоб. и инфр.

Мр Борко Драшковић, директор Републичког геодетског завода

Др Божидар Манић, УУС, Инстит. за архитектуру и урбанизам Србије

Др Злата Вуксановић Мацура, САНУ, Географ.инст.“Јован Цвијић“

Др Игор Марић, Матична секција архитектата ИКС, СИТС

Др Ана Никовић, Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Проф.др Нусрет Мујагић, Универзитети у Сарајеву и Тузли

Проф.др Страхиња Трпевски, Архитектонски факултет Скопље

Др Жақлина Ангеловска, Комора архитектата и инж. С.Македоније

Проф.др Петар Митковић, Грађ.-архитектонски факултет, Ниш

Доц. др Милена Динић Бранковић, Грађ.архитект. факултет, Ниш

Проф.др Драган Коматина Архитектонски факултет Подгорица

Проф.др Марија Маруна, Архитектонски факултет Београд

Доц.др Данијела Миловановић Родић, Архитектонски фак. Београд

Проф.др Дарко Реба, Департмана за арх. и урбанизам ФТН, Н. Сад

Доц.др Малина Чворо, Архитектонсо.граф.геод.факултет, Бањалука

Мр Душан Минић, Удружење урбаниста Србије

Мр Миодраг Ференчак, Удружење урбаниста Србије

Др Бранислав Антонић, УУС, Архитектонски факултет Београд

Доц.др Драгутин Радосављевић, Удружење урбаниста Србије

Проф.др Весна Златановић Томашевић, Удружење урбаниста Србије

Др Денис Амбруш, Осигјек

Др Верољуб Трифуновић, УУС, Удружење урбаниста Србије

Организационо-програмски одбор:

Зоран Д.Јовановић, председник, Републички геодетски завод и УУС

Татјана Симоновић, Чачак, Удружење урбаниста Србије

Светлана Јаковљевић, Удружење урбаниста Србије

Милка Павловић, Рума, Удружење урбаниста Србије

Гордана Недељковић, Крушевац, Удружење урбаниста Србије

Ивана Јоксимовић, Лесковац, Удружење урбаниста Србије

Мирољуб Станковић, ЈП Завод за урбанизам Ниш

Марија Пауновић Милојевић, Инфоплан, Аранђеловац

Марина Благојевић, Лепосавић, Удружење урбаниста Србије

Славица Ференц, Шабац, Удружење урбаниста Србије

Јасна Ловрић, Нови Сад, Удружење урбаниста Србије

Бојан Алимпић, Шабац, Удружење урбаниста Србије

Лазар Мандић, Крагујевац, Удружење урбаниста Србије

Технички уредник: Светлана Јаковљевић

Дизајн корица: Јасна Марићевић

Тираж: 250 примерака

Штампа: СГР ТОПГРАФ

Година: 2020.

ISBN: 978-86-84275-42-6

ИЗДАВАЧ ЗАДРЖАВА СВА ПРАВА: РЕПРОДУКЦИЈА НИЈЕ ДОЗВОЉЕНА

САДРЖАЈ

БУДУЋНОСТ ГРАДОВА И УРБАНИЗМА

I ГРАД И УРБАНИЗАМ У КОНТЕКСТУ СВЕТСКИХ ПЕРСПЕКТИВА И ГЛОБАЛНИХ ТОКОВА.....	1
<i>мр Миодраг Ференчак</i> ГРАД БУДУЋНОСТИ: МАЛА ДИСКУСИЈА О ДЕЛОВИМА ВЕЛИКОГ ПИТАЊА.....	3
<i>др Владимир Мацура, др Злата Вуксановић Мацура</i> ПОЈАВА, УСПОН И ПАД КОНТИНУИРАНОГ ПЛАНИРАЊА У СРБИЈИ 1970–2020.....	23
<i>Ас. др Бранислав Антонић, Проф. др Александра Ђукић, Јелена Марић</i> РАЗМЕРЕ ОПАДАЊА ГРАДОВА У СРБИЈИ НА ПОЧЕТКУ ТРЕЋЕГ МИЛЕНИЈУМА: САДАШЊИ ТРЕНДОВИ И ПОУКЕ ЗА БУДУЋНОСТ.....	31
<i>Грегор Чок, Гашпар Мрак</i> РАД ОД КУЋЕ У РАШТРКАНОМ УРБАНОМ ОКРУЖЕЊУ У СЛОВЕНИЈИ У ПОСТ – СОЦИЈАЛИСТИЧКОЈ ЕРИ	41
<i>др Марија Маруна, др Данијела Миловановић Родић, Љубица Славковић, Ксенија Радовановић, Милица Ристовић, Маргита Вајовић, Милица Ђурђевић, Милица Томашевић</i> КА КОЛАБОРАТИВНОМ УПРАВЉАЊУ: ПЛАТФОРМА ЗА ПРОМОЦИЈУ САВРЕМЕНОГ КОНЦЕПТА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	49
<i>Проф. др Весна Златановић-Томашевић</i> АГЕНДА УН - 2030 И УРБАНИ РАЗВОЈ ГРАДОВА И НАСЕЉА.....	57
<i>Татјана Симоновић</i> УРБАНИЗАЦИЈА И ТЕХНОЛОГИЈА.....	65
<i>Доц. др Малина Чворо</i> НОВИ КВАЛИТЕТ У ЈАВНОМ ПРОСТОРУ ГРАДА БУДУЋНОСТИ.....	81
<i>др Милена Динић Бранковић, др Петар Митковић, Милица Игић, Јелена Ђекић</i> УМИРЕЊЕ САОБРАЋАЈА У СТАМБЕНОЈ ЗОНИ И ПОТЕНЦИЈАЛИ ПРИМЕНЕ ЛИНИЈСКИХ ОЗЕЛЕЊЕНИХ ДЕПРЕСИЈА КАО ЕЛЕМЕНАТА ЗЕЛЕНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ.....	89
<i>Марко Јовановић, Проф. др Александра Ђукић, Ас. др Бранислав Антонић</i> РЕГЕНЕРАЦИЈА БРАУНФИЛДА КАО ОСНОВ ЗА АКТИВИРАЊЕ ПРИОБАЉА: ПРОСТОР СТАРОГ КАМЕНОЛОМА КОД ГОЛУБАЧКЕ ТВРЂАВЕ.....	97
<i>Мирела Манасијевић Радојевић, Бојана Кулачин</i> СТАМБЕНО ЗБРИЊАВАЊЕ ИЗБЕГЛИХ И РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА СА ПРОСТОРА БИВШЕ СФРЈ И НА ПРИМЕРУ НОВОГ САДА - ОД АНАЛИЗЕ ПРОСТОРНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА, ПРЕКО ПЛАНА ДО РЕАЛИЗАЦИЈЕ.....	107
<i>Сара Станковић, Проф. др Александра Ђукић, Др Бранислав Антонић</i> ТУРИСТИЧКО ОДМАРАЛИШТЕ ПО МЕРИ КУЛТУРЕ И ТРАДИЦИЈЕ: КРЕИРАЊЕ ЕТНО-СЕЛА "ГОЛУБАЧКИ ГРАД" НА ОСНОВУ НАСЛЕЂА ИСТОЧНЕ СРБИЈЕ.....	115
<i>Миљана Васић</i> УРБАНА ТРАНСФОРМАЦИЈА ГРАДСКОГ БЛОКА „ЛОНДОН“ У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ.....	125
<i>др Денис Амбруш</i> УРБАНИСТИЧКИ ЗНАКОВИ НОВОГ БЕОГРАДА – СКЛАДНОСТ ИЛИ ХАОТИЧНОСТ У РАЗМЕРИ ПЛАНИРАНОГ И СПОНТАНОГ.....	133
<i>Борјан Бранков, Ана Станојевић</i> ДИФЕРЕНЦИРАЊЕ УПОТРЕБЉИВОСТИ ОТВОРЕНИХ ЗАЈЕДНИЧКИХ ПРОСТОРА У ВИШЕПОРОДИЧНОМ СТАНОВАЊУ.....	143
<i>Катарина Мајхеншек, др Божидар Манић, др Тања Бајић</i> МОГУЋНОСТИ ПРИМЕНЕ ВИРТУЕЛНЕ РЕАЛНОСТИ (ВР) И ПРОШИРЕНЕ РЕАЛНОСТИ (АР) КАО НОВИХ ТЕХНОЛОГИЈА У УРБАНИСТИЧКОМ ПЛАНИРАЊУ	153

Бојан Алимпић, Јана Богдановић, Ксенија Лукић
ПЛАН ОДРЖИВЕ УРБАНЕ МОБИЛНОСТИ ГРАДА ШАПЦА.....163

Лазар Мандић, др Верољуб Трифуновић, Мирјана Ћирић
УРБАНИ РАЗВОЈ ГРАДСКИХ ПИЈАЦА У КРАГУЈЕВЦУ – ПОСТОЈЕЋИ МОДЕЛИ И МОГУЋА
ТРАНСФОРМАЦИЈА 173

**II УТИЦАЈ УПРАВЉАЧКОГ СИТЕМА НА УРЕЂЕЊЕ ГРАДСКИХ ПРОСТОРА И РАЗВОЈ
УРБАНИЗМА КАО ДИСЦИПЛИНЕ.....183**

др Јасмина Ђокић, Ана Граовац
ЈЕДНО ПИТАЊЕ ЗА УРБАНИСТЕ: ШТА ЈЕ ЈАВНИ ИНТЕРЕС У УРБАНИСТИЧКОМ ПЛАНИРАЊУ.....185

Ван.Проф.др Страхиња Трпевски, Др Жаклина Ангеловска
ИЗАЗОВИ И УТОПИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА И РЕГЕНЕРАТИВНЕ ОДРЖИВОСТИ
У ЗАКОНСКОМ ОКВИРУ ПРОСТОРНОГ И УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНИРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА..... 193

др Жаклина Ангеловска, Проф.др Страхиња Трпевски
ИСКУСТВА ЗАКОНСКЕ ПРИМЕНЕ Е-УРБАНИЗМА У РЕПУБЛИЦИ СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА201

Сања Велисављевић
РЕЗУЛТАТ ПОСТОЈЕЋЕГ УПРАВЉАЧКОГ СИТЕМА КРОЗ АНАЛИЗУ УРБАНОГ ТКИВА,
НА ПРИМЕРУ ПОСТОЈЕЋЕГ ГРАДСКОГ БЛОКА / РАЗМАТРАЊЕ НОВОГ МОДЕЛА
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ.....209

Јелена Ђерић
УЛОГА КОНКУРСА У УРБАНИСТИЧКОМ ПЛАНИРАЊУ – ИНСТРУМЕНТ ЗА ДОБИЈАЊЕ
РЕШЕЊА, ФОРМАЛНОСТ ИЛИ ПРЕПРЕКА217

III ИНВЕСТИЦИОНЕ МАПЕ И ТРЖИШТЕ НЕПОКРЕТНОСТИ У ВРЕМЕ ВАНРЕДНОГ СТАЊА..... 225

*др Марина Јовановић Миленковић, Саша Рикановић, Давор Ђуран, Бојан Теодосијевић,
Дарко Вучетић*
ДИГИТАЛНА ПЛАТФОРМА ИНВЕСТИЦИОНИХ ЛОКАЦИЈА КАО НОВ
ПОСЛОВНИ МОДЕЛ У СРБИЈИ..... 227

др Марина Јовановић Миленковић, Ана Ђурковић, Дарко Вучетић, мр Борко Драшковић
ТРЖИШТЕ НЕПОКРЕТНОСТИ У ВРЕМЕ ВАНРЕДНОГ СТАЊА 233

др Наташа Живаљевић Луксор
ИНВЕСТИЦИОНЕ МАПЕ И ПЛАНИРАЊЕ УПРАВЉАЊА ГРАДИТЕЉСКИМ НАСЛЕЂЕМ.....241

**IV ПРАКТИЧНЕ И ТЕОРИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ У СРПСКОМ ГРАДУ И УРБАНИЗМУ НА
ГЛОБАЛНЕ КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ И НЕДОСТАТАК ОДГОВАРАЈУЋИХ
КОРЕКТИВА У ГРАДСКОЈ ПРАКСИ..... 247**

Андреа Говедарица, Даница Лаћарац
ЗЕЛЕНИ ФАКТОР..... 249

мр Аница Теофиловић
ЕКОЛОШКЕ МЕРЕ СМАЊЕЊА УТИЦАЈА КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА НА ГРАД ДЕФИНИСАНЕ
У ПЛАНУ ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ СИТЕМА ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА БЕОГРАДА.....257

др Љиљана Стошић Михајловић, Предраг Михајловић, Марија Михајловић
УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ КАО ИНСТРУМЕНТ ЗА УПРАВЉАЊЕ АДАПТАЦИЈОМ
НА КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ И ЊИХОВО УБЛАЖАВАЊЕ У ПРОСТОРНОМ КОНТЕКСТУ265

Зоран Хебар
КАКО КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ МОГУ УТИЦАТИ НА РАЗВОЈ НАСЕЉА И ШТА БИ ТРЕБАЛО МЕЊАТИ
У УРБАНИСТИЧКОМ ПЛАНИРАЊУ ДА СЕ СМАЊИ НЕГАТИВАН УТИЦАЈ НА БУДУЋИ РАЗВОЈ273

Марко Јовановић
Проф. др Александра Ђукић
Ас. др Бранислав Антонић¹²

РЕГЕНЕРАЦИЈА БРАУНФИЛДА КАО ОСНОВ ЗА АКТИВИРАЊЕ ПРИОБАЉА: ПРОСТОР СТАРОГ КАМЕНОЛОМА КОД ГОЛУБАЧКЕ ТВРЂАВЕ

Један од најзначајнијих момената у граду Голупцу јесте његово дунавско приобаље које се протеже читавом дужином града. Стога се као један од чинилаца просторног и економског оживљавања града уочава кроз регенерацију приобалног дела Голупца. Остатак индустријског наслеђа, односно периода експлоатације камена у приобалном делу сведочи о једном времену чији су се фрагменти задржали до данас. Истраживање указује да кроз очување његове првобитне, спољашње структуре и архитектонско-урбанистичким деловањем на његову унутрашњост простор добије нови значај, чиме се постиже нови потенцијал за развој читавог града. Како се простор некадашњег каменолома са његовом дробилицом налази у непосредној близини приобаља и Голубачке тврђаве, локацијски предуслови ове браунфилд локације су изванредни за проширење већ датих садржаја и допуну постојећих градских туристичко-културних капацитета у развоју. Примерима добре праксе, код којих се регенерација постиже кроз спровођење еко-садржаја у браунфилд локације, истраживање приближава могућност такве примене у приобалном делу Голупца. У складу са овим поставкама, стварају се изванредни услови за проширење већ уочених садржаја културе и туризма, али са иновативним приступом који уводи елемент савременог у идентитет Голупца.

Кључне речи: Браунфилд, регенерација, индустријско наслеђе, туризам, култура, приобаље, Голубац

BROWNFIELD REGENERATION AS A BASIS FOR WATERFRONT ACTIVATION: SITE OF OLD QUARRY NEAR GOLUBAC FORTRESS

One of the most important moments in Golubac Town is its Danube waterfront that stretches along the entire length of the town. Therefore, it is seen as one of the factors of spatial and economic revival of the town through the regeneration of its riverfront. The remnants of the industrial heritage, i.e. from the period of stone exploitation in the coastal part, testify to an era whose fragments have survived to this day. The research indicates that through the preservation of the original, external structure of industrial heritage and the urban-architectural reuse on its interior, the space obtains a new significance, which achieves a new potential for the development of the entire town. As the area of the former quarry with its crusher is located in the immediate vicinity of the river and Golubac Fortress, the location preconditions of this brownfield are excellent to expand the already existing facilities and supplementing the current urban tourist and cultural capacities in progress. With the best-practice examples where regeneration is achieved through the implementation of eco-content in brownfield sites, the research brings possible use in such way in Golubac waterfront. In accordance with these settings, extraordinary conditions are being created for the expansion of the already identified content of

¹ Марко Јовановић, инж.арх., студент друге године Мастер студија департмана за архитектуру (модул урбанизам) на Архитектонском факултету у Београду, marko.j_96@hotmail.com.
Др Александра Ђукић, дипл.инж.арх., ванредни професор Архитектонског факултета у Београду, adjukic@afrodita.rcub.bg.ac.rs.
Др Бранислав Антонић, дипл.инж.арх., асистент Архитектонског факултета у Београду, е-адреса: antonic83@gmail.com.

² Овај рад је урађен на основу истраживања за потребе мастер тезе, у оквиру Еразмус+пројекта КА203 „Креативан Дунав: Иновативна настава за инклузиван развој малих и средње великих подунавских градова“ (енг. Creative Danube: Innovative teaching for included development in small and medium-sized Danubian cities, 2019-2022), финансираног од стране Европске уније.

culture and tourism, but with an innovative approach that introduces an element of a contemporaneity into the identity of Golubac.

Keywords: *Brownfield, urban regeneration, industrial heritage, tourism, culture, waterfront, Golubac*

1. УВОД

Тема урбане регенерације (енг. *Urban regeneration*) је широко истраживана последњих деценија, али се она ретко примењује на студије случаја малих градова са просторно ограниченим индустријским наслеђем. Пример за ово је градић Голубац у Источној Србији са дугом дунавском обалом и значајним културним и природним наслеђем. Овај градић се последњих година развија у значајно туристичко одређиште у српском Подунављу, али су главне туристичке тачке његовог приобаља и даље слабо умрежене. Једна од таквих тачака је подручје каменолома са зградом старе дробилице као ретког примера индустријског наслеђа у подручју Голупца и Ђердапа. Поновно активирање дробилице са каменоломом као браунфилд (енг. *Brownfield*) локације имало би управо за циљ искоришћавање потенцијала овог простора.

Предложена тема је изабрана пошто су сви потенцијални атрактери смештени у приобаљу Голупца. Међутим, Голубачка тврђава као главна атракција овог града се налази на крају уређеног дела приобаља и слабо је умрежена са градом на западу. Предмет рада управо јесте да се „аутономност“ свих постојећих, могућих знаменитости који се тврђавом као „круном“ на крају шеталишта повежу у једну складну целину. Ревитализација приобаља се конкретно везује на архитектонско и програмско спровођење, где би свака тачка (атрактер) била оплемењена и имала својствен карактер. Утицај умрежених атрактера не би био само на само приобаље као једним од највећих природних благодати Голупца, већ даје мноштво могућности да се град оживи, при чему би посетиоци, а и само домаће становништво, могли да дуже бораве уз Дунав.

Са друге стране, Голубац и његово приобаље имају и одређена ограничења. Слично великом броју градова у Србији, и у Голупцу су видни остаци некадашњег просперитета у привредном погледу у виду индустријских браунфилда из времена социјализма. Пропаст индустрије се неповољно одразила и по остале сегменте живота у Голупцу: опадање броја становника, старење, замирање неких активности и сл. Обнављање индустрије на месту каменолома није била тема, пошто је ово непосредно окружење Голубачке тврђаве као споменика културе од изузетног значаја, те су зграда дробилице (која је служила уситњавању камена) и сам простор експлоатације камена остали запуштени, као симбол некадашњег времена.

Поред проблема запуштености индустрије, као један од главних проблема у Голупцу учача се недовољна развијеност приобаља Дунава као највећег квалитета овог места, при чему се највећи део пажње поклања тврђави. Пошто је и сама тврђава одвојена од града, туристи не посећују град већ непосредно након обиласка тврђаве завршавају са својим боравком на тлу Голупца.

Циљ овог рада је да се провере могућности регенерације каменолома и дробилице у садржаје који би одговорили близини тврђаве али у складу са временом и карактером овог локалитета, па би њиховом регенерацијом додали савремени елемент идентитету Голупца. Теоријски предмет рада је управо везан за утицај ревитализације напуштених индустријских објеката, којим се пружа један потпуно нови доживљај места и где се његови квалитети употпуњују. На тај начин радом се показује да регенерација приобаља на примеру старе дробилице у Голупцу отвара различите добити: од економске, преко функционалне, до естетске.

2. УРБАНА РЕГЕНЕРАЦИЈА ДРОБИЛИЦЕ КАО ИНДУСТРИЈСКОГ БРАУНФИЛДА У ПРИОБАЉУ

Данас постоји више дефиниција браунфилда и већина њих је сложена. Када се поставља питање да ли се одређени простор може уврстити у браунфилд локацију, морају бити сагледани критеријуми за идентификацију локације као браунфилда. Дефиниција и сам појам браунфилд одређују донекле оквире за њихову идентификацију, али не даје у потпуности јасно дефинисане параметре за њихову категоризацију. Ђукић и Вујичић (2014, стр. 23-24) издвајају пет кључних критеријума:

1. НЕИСКОРИШЋЕНОСТ ПРОСТОРА: уколико се 30% објекта или парцеле налази у употреби, а 70% не представља никакву искоришћеност, простор се може идентификовати као браунфилд;
2. ПЕРИОД ЗАПУШТЕНОСТИ: оквирна временска дистанца којим се неки простор може назвати браунфилдом износи три године;
3. РАЗВИЈЕНОСТ ИНФРАСТРУКТУРЕ: ако локација испуњава претходна два услова и поседује основну саобраћајну и комуналну инфраструктуру може се сматрати браунфилд локацијом;
4. ИЗГРАЂЕНОСТ: поред свих претходно наведених критеријума, браунфилд локација јесте она која поседује и изграђене објекте у свом саставу
5. КОНТАМИНИРАНОСТ: уколико одређени простор показује одређени реални или претпостављени ризик и има негативне последице по своје окружење, простор се сматра браунфилдом.

Сви наведени критеријуми се међусобно не изузимају, већ напротив, повезују се и условљавају. Оно што јесте важно јесте то да једна локација, чије тренутно стање тежи означавању као браунфилд, не мора да испуњава све ове услове како би била названа браунфилдом. Ипак, кључну улогу игра положај тог простора у односу на профитабилно улагање у његово санирање од стране одређеног инвеститора из јавног или приватног сектора.

За дату тему посебно је битна одржива регенерација приобаља са индустријским наслеђем. ОДРЖИВИ РАЗВОЈ је израз који је у данашњем тренутку у области урбанизма, архитектуре и пројектовања опште речено неизоставан. Наиме, дефиниција одрживог развоја која је данас опште прихваћена објављена је први пут у извештају „Наша заједничка будућност“ (“Our Common Future”) од стране норвешке премијерке Гро Харлем Брунтланд (нор. *Gro Harlem Brundtland*) 1987. и Светске комисије за животну средину и развој Уједињених нација (УН) исте године. Дефиниција гласи: „Одрживи развој је развој који задовољава потребе садашњости без угрожавања способности будућих генерација да задовоље сопствене потребе“. На овај начин поставља се обавеза да садашњим утицајем оставимо простора и могућности које будуће генерације могу да користе и унапређују (Niemann & Werner, 2016, стр. 433).

Како би се дошло до успешног развоја приобаља, треба радити на повећању броја посетилаца у том простору, како сталних (становника), тако и повремених (туриста). Тиме се утиче и на добијање опипљивих доказа о трајној виталности града. Поред утицаја на демографску слику приобалне зоне, одрживи развој би такође требало усредсредити на очувању историјског духа места (*Genius Loci*) и саме појаве индустријског наслеђа. Одрживи развој се, у приобалним зонама пре свега, односи на јавни простор. Квалитетан дизајн доступан свим посетиоцима и корисницима тог простора у било ком периоду треба бити приоритет јавних простора као што су паркови, тргови, зелене површине уопште, шеталишта и слично. Новом применом у простору треба сачувати стара и додати нова чворишта и усагласити се са градом и водом на тај начин (Niemann & Werner, 2016).

ПРОЈЕКТОВАЊЕ У СКЛАДУ СА ПРИРОДОМ – Архитектура и пројектовање уопште своје постојање захваљује човеку. Они представљају алате којим човек управља не би ли обликовао окружење сопственим потребама. Стављајући човека у први план, архитектура је почела да занемарује природу, прилагођавајући је искључиво људским потребама, чиме је нарушавала склад и, у неким случајевима, постојање природе. Укратко речено, човек је био постављен у први, док природа и само окружење у други план.

Међутим, људи се не могу одвојити од природе, нити природа од људи. Према МсНаг-у (1969), „људи и природа постоје заједно“, односно јесу једно. Наводи такође да „су људи суочени са еколошким кризама, што је проузроковано људским занемаривањем и експлоатацијом“ (Chen, 2011).

Чињенично стање би у оваквим случајевима требало да пробуди свест о значају природе и тежњи ка повратку њој. Нарочито треба утицати на промену става. МсНаг (1969) наводи да „се морамо одрећи концепта да је човечанство центар постојања. У процесу пројектовања требало би да поштујемо природне услове, еколошке услове и смањимо људско ометање.“ Када се утиче на окружење различитим архитектонским и урбанистичким алатима, утицај првенствено треба усмерити ка обостраној добити. Решење треба да постигне међусобни склад природе и човека, чиме је архитектонски и урбанистички домашај сведен на максимум (Chen, 2011).

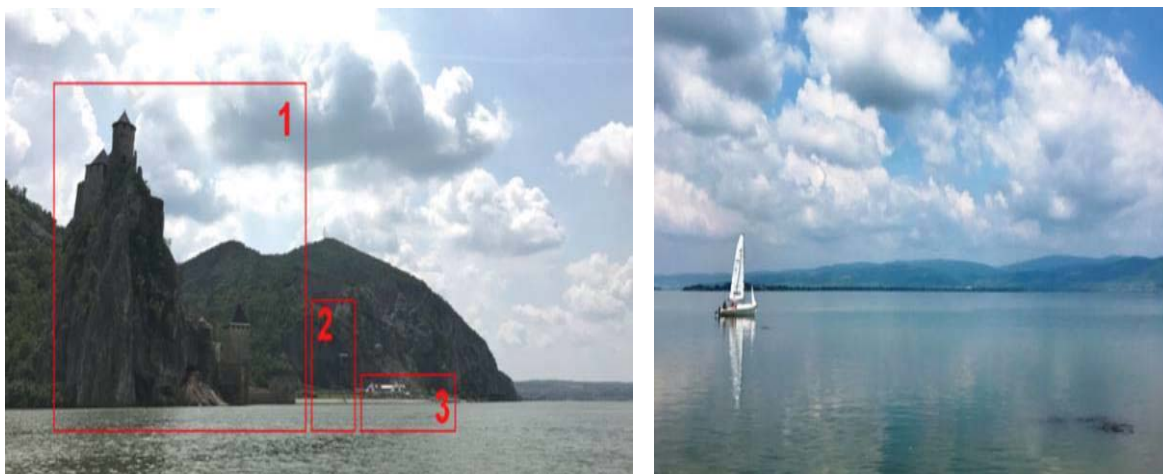
1.1. Критеријуми старе дробилице као браунфилд локације

Објект дробилице спада у индустријске браунфилд локације. У суштини, овој скупини припада највећи број браунфилда, мада то могу бити и друге грађевине и комплекси. По дефиницији, *индустријски браунфилди представљају запуштене и неискоришћене просторе рударства, тешке и лаке индустрије* (Ђукић и Вујичић, 2014).

Када одређени простор који је раније био у употреби остане напуштен, постоје одређени ризици. Простори који остају запуштени могу бити врло опасни и штетни по своју околину. Наиме, запуштени објекти који у себи садрже неке остатке радиоактивног зрачења и отпада (на пример, нуклеарни реактори – Чернобил) могу имати врло негативне последице и ширити се, чиме постају проблем ширег и већег окружења. Тим поводом су контроле и мере предострожности од круцијалног значаја.

Објект дробилице старог каменолома садржи четири од пет кључних критеријума. Једини критеријум који овде недостаје јесте контаминираност, што је свакако повољно. Поред напуштених просторија од армираног бетона овај објект не представља никакву опасност по своју околину и саме мештане и посетиоце.

Уколико се Голубац као посматра као насеља са окружењем у целини, уочава се да је он претежно прекривен зеленилом. Чињеница да већи део површине Голупца чини Национални парк „Ђердап“ осигурава да ће то остати тако. Ипак, услед постојања стеновитог тла, приобаље у Голупцу је послужило на одређеним местима као експлоатациона тачка. Каменоломи су на овим местима остављали за собом запуштене и уништене пределе. Са друге стране, случај људске непажње и запостављања јесте видљив и у голубачком приобаљу. Завршетком експлоатације камена у каменолому крај тврђаве крајем 20. века остављен је необрисив траг у пределу у близини Голубачке тврђаве (Слика 1).

Слика 1: Дробилица преко пута Голубачке тврђаве: (1) тврђава, (2) дробилица са каменоломом изнад и (3) визиторски центар тврђаве; **Слика 2:** Поглед са голубачког кеја на Дунав и румунску страну (Аутор: Б. Антонић)

Предности и ограничења – Као и свака промена која се одиграва у неком простору, и ова имплементација за собом оставља неке одређене последице, како позитивне, тако и негативне. Као нешто што би се могло сматрати предношћу било би и само оплемењивање простора његовим оживљавањем кроз спровођење европске бицикличке трасе *Euro Velo 6* и помоћу различитих садржаја који би се могли користити током целе године, и то од стране домаћег становништва. Један од проблема који би се могао јавити у делу приобаља, након повезивања на регионални и европски ниво, био би могуће додатно загађивање јавног простора услед коришћења истог само као пролазне руте. Поред особа задужених за контролу одлагања отпада, требало би садржаје усмерити на задржавање бициклиста, при чему би и свест о том простору била већа и његов значај у очима истих био унапређен.

2. АНАЛИЗА ШИРЕГ КОНТЕКСТА

2.1. Голубац данас

Голубац данас представља омањи град који све више и више губи становништво. То се види по томе што је привреда слабо развијена. Разлог одласка младог становништва из Голупца је јасан – економски. Тај процес одласка становништва није присутан само у Голупцу, већ и у већем делу Србије. У овом тренутку, њега је тешко зауставити у случају мањих градова и села.

Теренска истраживање – Голубац је град кога у највећој мери чини становништво средње и потом старе доби. Ово у значајној мери утиче и на сам град јер становништво у њему га заправо обликује и прилагођава себи. Може се приметити да се у Голупцу не могу наћи садржаји за младе као што су клубови или дискотеке. Ипак, занимљива је чињеница да нису присутни ни велики број пекара и ресторана. Ово може послужити као један подстицај за младе предузетнике да тиме допринесу граду и притом изграде своје место у локалној заједници.

Приобаље Голупца која је најучљивија и чини га стратешки значајним јесте његова изложеност Дунаву (Слика 2). Друга по дужини река у Европи (после Волге) управо протиче кроз овај мали град и утиче на његов значај. Дунав је на овом месту најшири на свом току, да би потом, после тврђаве, ушао у Ђердапску клисуру. Историјски гледано, без присуства Дунава град уопште не би ни постојао. Владари и путописци који су ово место описивали јесу се највише везивали за реку, јер је управо она та која оставља највећи утисак. Како је учљив значај Дунава који је он имао у стварању и битисању града, Голубац би требало да се усредреди управо на унапређење приобаља којим би и град добио на већем значају.

Живот у близини Дунава и тврђаве омогућује становницима Голупца да проводе велики део свог времена напољу и да буду мобилни. Оно што јесте необично је да се изузетно мали број бициклиста може наћи у подручју самог шеталишта, односно кеја. Људи више саобраћају бициклом у центру града и главном улицом. Са друге стране, кроз Голубац се креће релативно велики број аутомобила и често се ствара гужва у центру града. Сами становници кажу да им је главна улица (Цара Душана) изузетно небезбедна и да у том делу бораве или се крећу искључиво из разлога обављања неке обавезе.

Због близине границе са Румунијом унапређење обале Дунава са српске стране би имало и међународни значај. Имало би утицаја да туристи из Румуније, и из земаља из региона, бораве у овом простору и посредно дају свој економски допринос. Близина границе овде представља особену предност града, јер може својим примером да послужи као узор другим државама како да се опходе према нечему чему дугују све оно што виде у свом окружењу.

Потенцијал приобаља Голупца у овом тренутку се не искоришћава, при чему прети опасност од пропадања истог. Утицај на приобаље мора пре свега кренути од самих становника града, који ће бити и најчешћи корисници тог простора. Треба радити на повећању свести људи који би увидели значај онога што поседују, не би ли сами почели да вреднују и негују оно што имају.

2.2. Подручје каменолома у близини Голубачке тврђаве – стање и могућности

Упркос издужености града уз Дунав, околина Голубачке тврђаве се издваја као сасвим ексцентрична, али ипак кључна тачка у крајњем источном делу градског подручја Голупца. Смештена је на 4 км удаљености од центра града, при чему се целим путем до тврђаве стиже улицом Цара Душана, односно магистралним путем. У непосредном окружењу тврђаве се налази напуштени каменолом и објекат дробилице. Управо из тог разлога њихов положај поседује учљиве предности: повезаност главном саобраћајницом – магистралом, положај у непосредном окружењу већ постојећег туристичког места, а ту је и близина Дунава.

Поврх свега, ова локација има квалитетну саобраћајну повезаност. Напоменуто је да у подножју, уз сам објекат дробилице старог каменолома, пролази магистрални пут (Државни пут 34) који повезује Голубац са осталим већим градовима са Београдом и околним градовима. Приступ некадашњем експлоатационом простору каменолома, могућ је посебно одвојеном саобраћајницом којом се са подножја стиже до самог врха.

Објекат дробилице не би постојао уколико се у близини не би налазио каменолом. Сам начин експлоатације камена оставља иза себе огроман траг који након искоришћавања

потпуног капацитета остаје без намене. Поред тога, некадашњи каменоломи имају неретко негативан утицај на своју околину: проузрокују загађење, уништавају предела, нестанак великог броја и утичу на биљни и животињски свет. У изузетно малом броју случајева се утиче на поновно обнављање некадашње експлоатације и прераду камена. Разлог за такву ситуацију може бити управо максимална исцрпљеност локације, превелики трошкови обнове или промена околности (строжи еколошки прописи, на пример).

Као остатак епохе социјализма, објекат дробилице каменолома због својих обележја отвара могућности санације и регенерације. Поновно активирање једног таквог објекта у близу Дунава и тврђаве као главног туристичког атрактера у Голупцу могла би и регионални значај.

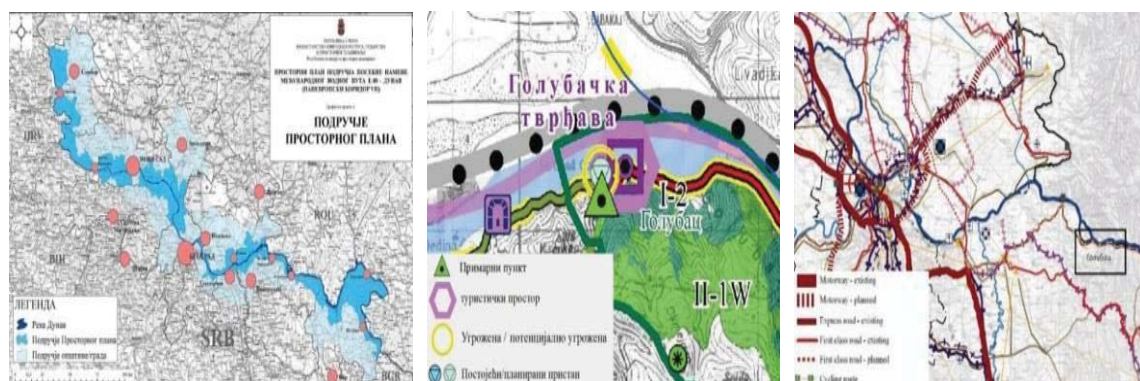
3. ПРИКАЗ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Анализом планске документације издвајају се три документа – три просторна плана – као битна. Из њих се може установити да сви наглашавају изузетно повољан положај Голупца, који пружа велике могућности за даљи развитак града. Три плана су кључна за ово тврђење:

ТАБЕЛА 1: Сагледавање положаја Голупца у релевантним просторним плановима:

БР.	ПЛАН	ОКОСНИЦА
1.	Просторни план подручја посебне намене међународног водног пута Е-80 – Дунав	Планом су лоцирани сви природни ресурси, где се и приказује на ком степену је постигнута или се предвиђа заштита животне средине и природних и културних добара.
2.	Просторни план подручја посебне намене Националног парка „Ђердап“	План показује да је Голубац једно од стратешки важних места на Дунаву. Од великог значаја јер отвара безброј могућности које би донеле просперитет овом граду.
3.	Просторни план Републике Србије 2010-2020.	План показује да би се од града Смедерева преко Великог Градишта до Голупца пружала бицикличка рута тако да прати магистрални пут.

Ово је даље поткрепљено и графичким делом планова (Слике 3-5):

Слика 3: ППППН међународног водног пута Е-80 – Дунав: Графички прилог 1 – Подручје Просторног плана; **Слика 4:** ППППН националног парка „Ђердап“: Исечак Рефералне карте бр. 3; **Слика 5:** ПП Републике Србије 2010-2020.: Исечак са мапе бр. 3 (Извор: Централни регистар планских докумената).

4. КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ЛОКАЦИЈЕ КРОЗ ПРИМЕРЕ ДОБРЕ ПРАКСЕ

ТЕМАТСКИ ОКВИР ОДАБИРА ПРИМЕРА – Као највећи изазов у приобалном делу Голупца учоава се остатак здања индустријске модернистичке архитектуре – дробилице старог

каменолома. Ово је изазов јер је место туристички врло значајно (окужење Голубачке тврђаве), а уочава се и потенцијал саме грађевине. Исто тако, модернистички споменик значајно утиче и на сам доживљај простора, јер управо је он представник једног недавног, али ипак прошлог времена који се искључиво кроз историју може поново доживети.

У Голупцу се дробилица још увек доживљава као нешто сувишно, „отпад“, који се треба уклонити. Међутим, уколико се објекат пренаменио у складу са могућностима (туризам), као што би то био простор за део хотела, ресторан, кафе или дискотеку, у великој мери би то утицало и на унапређење економског, привредног, тако и естетског елемента Голупца.

Различити број браунфилд локација, који, на пример, у себи имају карактер хотела, су дали велики значај привреди тог места, града и државе. Директан утицај су они управо имали и на своје окужење што је додатно дало подстицај људима који живе у оближњим местима да подрже такав пројекат.

У овим примерима се третирање према претходном стању може видети кроз оживљавање простора на одговарајући начин – променом намене кроз унапређења његовог оближњег окужења. У некада заборављеним просторима унесен је нови значај, при чему је тај простор добио нову сврху, а његови фрагменти прошлости сачувани и неговани у физичком смислу. У наставку се даје неколико узорних примера у овом пољу.

4.1. Пример 1

Пројектанти: THUPDI

Локација: Шангај, Кина

Година: 2013.

Када се погледа пројекат (Слика 6) и упореди са локацијом дробилице старог каменолома примећује се једна битна разлика. Пример се односи на подручје некадашњег каменолома који у свом саставу има два нивоа експлоатације, при чему се они налазе испод нивоа окужења. На месту напуштеног каменолома у Голупцу постоји литица којом се означава граница горњег и доњег нивоа, при чему доњи ниво представља приступни елемент. За разлику од овога, у примеру из Шангаја доњи ниво представља крајњи ниво повезан са горњим околном стазом и погледом. Међутим, пример указује пре свега на могућност оживљавања простора, стварањем такозвано *eco-friendly* окужење и могућност повезивања двају нивоа. Сличност јесте и чињеница постојања каменолома као басена који би могао да послужи као корито језера. На тај начин добио би се природни резерват.

4.2. Пример 2

Архитекти: Martin Jochman

Локација: Шангај, Кина

Година: 2018.

Други зорни пројекат (Слика 7) би у апстрахованом смислу могао да се искористи у Голупцу принципом инверзије. То заправо значи да би требало заменити садржаје и елементе из једне у другу средину. У овом случају треба архитектонско уређење са урбанистичким елементима поставити у доњем нивоу, док басен старог голубачког каменолома испунити водом. На тај начин би се подручје некадашњег каменолома у Голупцу могло унапредити. Поред наведеног, карактер видиковца би могао да се примени и на овом месту, при чему би поглед био усредсређен на Голубачку тврђаву и Дунав.

Слика 6: Пример 1 – Аксонометријски приказ концепта (извор: <https://divisare.com>); Слика 7: Пример 2 – Фотографија хотелског комплекса из ваздуха (извор: <https://www.dezeen.com>); Слика 8: Пример 3 – Просторни приказ објекта хотела у пустињи (Извор: [2 -; 3 - https://www.picuki.com](https://www.picuki.com)).

4.3. Пример 3

Архитекта: Arey Kandalgaonkar

Локација: пустиња Вади Рум (Wadi Rum), Јордан

Неизведено дело

Локацијске разлике су у односу на Голубац огромне и оне утичу у већој мери на само обликовање и материјализацију објекта. Ипак, у значајно већој мери овде су присутне сличности ових двеју локација, односно објекта (дробилица). Повезивање дна и врха литице, слични капацитети (пре свега површина у основи) јесу главни елементи којим се ова два објекта могу повезати. Пројекат овог типа може послужити као инспирација за ревитализацију дробилице старог каменолома на скоро идентичан начин. Наиме, објект се налази на самој стени изнад приступног нивоа (ниво приступне саобраћајнице), док се изнад њега налази остатак простора за експлоатацију камена. Поред тога, пренамена објекта у дискотеку или ресторан / кафе са приступом главним садржајима у самом простору каменолома изнад, допринела би пре свега повећању туристичке вредности и утицала би на потенцијалном искоришћавању простора.

4.4. Од узора ка могућности регенерације дробилице и каменолома

Једна од намена које у значајној мери недостају граду Голупцу јесте угоститељство вишег нивоа. Стварањем туристичко-угоститељског комплекса град пре свега профитира на економској основи, потом и на туристичкој јер ствара додатни моменат у доживљају Голупца. Обликовање пре свега не би требало да одступа од окружења. Ревитализацијом објекта дробилице некадашњег каменолома са одређеним изменама и допунама свакако се не одступа од постојећег окружења. Суштина јесте уклопљеност и осликавање окружења кроз архитектонско обликовање и урбанистичко решавање.

Поред објекта који је запуштен, ревитализација би се на овом месту одиграла и у басену пређашњег каменолома. Огромна површина која наликује кратеру могла би оживети простор испуњењем воде, чиме би се створило једно мало вештачко језеро. Тај део би био повезан са постојећим партерним уређењем при дну литице управо ревитализацијом дробилице, па би се њим могло приступити горњем нивоу. Поред воде, утицало би се и на само окружење кроз уређење пешачких стаза, парковских површина и различитих спортских активности. Фокус би, пре свега, био на могућност сталног коришћења искоришћених елемената, како би током целе године могли бити употребљавани од стране становника Голупца.

5. ЗАКЉУЧАК

Голубац, као и значајан број градова са наслеђем из средњовековног и из ранијих епоха, поседује поприлично занимљиву и бурну историју. Сви градови који су настали поред тврђава или омеђени самом њом настали су на том месту са разлогом. Тврђаве указују на изузетну важност њиховог места у стратешком смислу. У случају Голупца, ту је и приобађе једне од најпознатијих река света. Приобађе у граду, пак, поседује изузетан потенцијал није

довољно искоришћен. У Голупцу је простор уз реку искључиво намењен кретању, а не задржавању корисника тог простора. Развојем приобаља кроз увођење различитих садржаја и деловањем на повезаност људи који ту бораве са Дунавом пружа дати простор се може у значајној мери активирати и унапредити. Сходно значају реке, сви садржаји који би се нашли на овом месту би биле не само од локалног и регионалног значаја, већ и од међународног. Туризам би могао постати окосница привреде овог места, при чему би се након тога могло ићи у обнављање и изградњу осталих грана привреде.

Поред приобаља, у Голупцу се у исто време и као мана, али и као потенцијал може сагледати остатак индустријског периода – старог каменолома и прикључне дробилице. Овај моменат у пределу приобаља Голупца се стручно посматра као индустријска браунфилд локација. За разлику од многих примера браунфилда као остатака некадашње експлоатационе индустрије, истраживање показује да ова локација представља браунфилд који у овом нетакнутом стању, без додатне заштите или било какве интервенције не загађује своју околину нити представља било велику опасност по њу. Ипак, положај напуштеног каменолома у односу на туристички, културно и историјски најзначајнију тачку у граду – Голубачке тврђаве, уочава се. Овај положај је од непроцењиве вредности, где би се архитектонским и урбанистичким деловањем могао створити простор који би ту вредност осигурао и значајно увећао.

Као резултат свог овог истраживања, процене потенцијала и саме њихове реализације, добијен је један преглед могућности који се могу на овом месту замислити и извести. Иако се истраживачки рад односи на приобаље, требало је повезаност посматрати у ширем контексту. Локални, регионални, чак и међународни карактер овде су имали утицаја на стварање потпуне слике града, па потом и приобаља.

Идеја јесте да се и приобаље Дунава и стари каменолом употребе као нове окоснице развоја, којим би град Голубац добио на повећању економске и туристичке вредности. Добит се не би само задржала на ове две ствари. Од унапређења приобалног дела као најдрагоценијег дела града добробит би била пружена и грађанима тог места, који би свесно утицали на очувању истог

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Литература

- Cengiz, B. Sabaz, M. Bekci, B.v & Cengiz, C. (2012). Design strategies for revitalization on the Filyos coastline, Zonguldak, Turkey. *Fresenius Environmental Bulletin*, 21, 36-47.
- Chen, C. (2011). *A STUDY ON SUSTAINABLE RIVERFRONT LANDSCAPE DESIGN: ON DESIGN STRATEGY BASED ON ECOLOGICAL RECOVERY AND CONTEXT PROTECTION*. Florida: University of Florida.
- Đukić, A. & Vujičić, T. (2014). *BROWNFILDO. Priručnik za uspostavljanje informacione baze braunfild lokacija*. Banja Luka: Univerzitet u Banjoj Luci, Arhitektonsko-građevinsko-geodetski fakultet, Prvo izdanje.
- Niemann, B. & Werner, T. (2016). Strategies for the sustainable urban waterfront, у: *Sustainable City 2016, 11th International Conference on Urban Regeneration and Sustainability*. Alicante, Spain: Wessex Institute.
- Rajković, I. & Bojović, M. (2016). Revitalization of Traditional Architecture Towards Sustainable Development of the Skadar Lake Area, *Riga Technical University*. doi: 10.1515/aup-2016-0005 2016 / 11
- Vukmirović, M. Antonić, B. & Negulescu M. H. (2019). Connectivity. *Book on the unexplored cultural heritage in communities by the Daube, 1st edition*, 38-47.

Планови

- *Мастер план туристичке дестинације „Доње Подунавље“*, Економски факултет, Београд, 2007.
- *Просторни план подручја посебне намене међународног водног пута Е-80 – Дунав (Паневропски коридор VIII), Графички прилог 1, Подручје просторног плана*, Београд / Нови Сад, 2013.
- *Просторни план подручја посебне намене Националног парка „Ђердап“, Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину, Категоризација заштите животне средине и потенцијални загађивачи*, Београд, мај 2012. године.
- *Просторни план Републике Србије 2010-2020.*, Београд, 2010.

Извори

- Holmes, D. (2017). *Grant Associates' reveals designs for two-hectares of public realm at Barangaroo South*. Преузето 30. марта 2020, са <https://worldlandscapearchitect.com/grant-associates-reveals-designs-for-two-hectares-of-public-realm-at-barangaroo-south/#.XsKIh0T7Spr>.
- Kandalgaonkar, A. (2020). *Concept for a desert hotel*. Преузето 30. марта 2020, са <https://www.picuki.com/media/2242233916967007804>.
- Pan, R. (2019). *Brownfield Redevelopment of Urban Areas for Optimal Family Living*. Преузето 23. марта 2020, са <https://hmcarchitects.com/news/brownfield-redevelopment-of-urban-areas-for-optimal-family-living-2019-04-19/>.
- *QUARRY GARDEN IN SHANGHAI BOTANICAL GARDEN*. (2013). Преузето 30. марта 2020, са <https://divisare.com/projects/243620-thupdi-quarry-garden-in-shanghai-botanical-garden>.
- Ravenscroft, T. (2019). *Jade + QA unveils "groundscraper" hotel in Chinese quarry*. Преузето 30. марта 2020, са https://www.dezeen.com/2019/01/25/jadeqa-groundscraper-quarry-hotel-china/?li_source=LI&li_medium=rhs_block_1.
- Zielinski, M. (2015). *Top 10 Seaside Regeneration Projects*. Преузето 30. марта 2020, са <https://land8.com/top-10-seaside-regeneration-projects/>.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

711.1/.4(082)

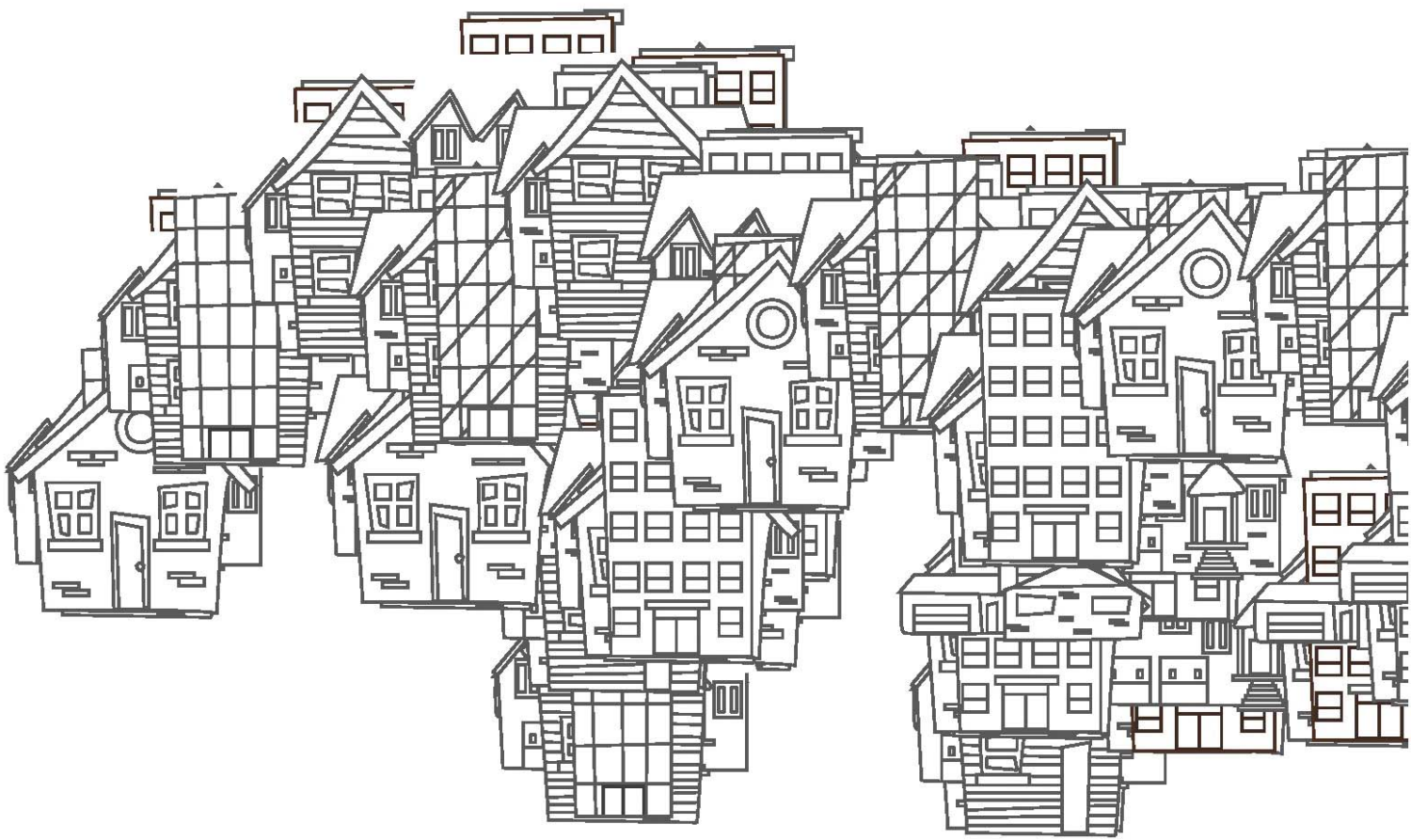
МЕЂУНАРОДНИ научно-стручни скуп Летња школа урбанизма (16 ; 2020 ; Пролом Бања)
Будућност градова и урбанизма / Међународни научно-стручни скуп 16. Летња школа урбанизма, Пролом Бања, 1-3. јул 2020 ; [организатори] Удружење урбаниста Србије [и] Републички геодетски завод ; [уредници Александар Јевтић, Борко Драшковић] = Future of cities and urbanism / International Scientific-Professional Conference 16th Summer School of Urbanism, Prolom Spa, July 1-3, 2020 ; [organizers] Serbian Town Planners Association [and] Republic Geodetic Authority ; [editors Aleksandar Jevtić, Borko Drašković]. - Београд : Удружење урбаниста Србије, 2020 (Београд : Топграф). - 276 стр. : илустр. ; 30 cm

Тираж 250. - Стр. [4]: Предговор / Александар Јевтић. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Садржај с насл. стр.: Град и урбанизам у контексту светских перспектива и глобалних токова ; Утицај управљачког система на уређење градских простора и развој урбанизма као дисциплине ; Инвестиционе мапе и тржиште непокретности у време ванредног стања ; Практичне и теоријске реакције у српском граду и урбанизму на глобалне климатске промене и недостатак одговарајућих коректива у градској пракси.

ISBN 978-86-84275-42-6

а) Просторно планирање -- Зборници б) Урбанистичко планирање -- Зборници

COBISS.SR-ID 15941129

ISBN 978-86-84275-42-6